

InfoGozd - Skrbno z gozdom

Št. 5, letnik 4 (2023)

Naslov

InfoGOZD – Skrbno z gozdom

Datum objave spletne publikacije

29. maj 2023

Založnik

Gozdarski inštitut Slovenije,
Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko, Večna pot 2, 1000 Ljubljana
Telefon: +386 (0)1 200 78 17

Odgovorni urednik

Matevž Triplat

Odgovorna oseba

dr. Nike Krajnc

Tehnični urednik

Vasja Kavčič

ISSN številka

2738-5035

<https://wcm.gozdis.si/>

Vsebina

Stanje certificiranih gozdov v letu 2022	4
Les za kurjavo bo v EU še vedno veljal za obnovljiv vir energije	10
Strokovna izhodišča ter smernice za gospodarjenje z gozdovi na hudourniških območjih ...	13
Na poti do elektronskega poslovanja kmetijskih gospodarstev (eGOZD)	17
Zaradi podlubnikov v 2022 proizvodnja gozdnih lesnih sortimentov nad 4 mio m³	22

Stanje certificiranih gozdov v letu 2022

Amina Gačo, Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko

Objavljeno na spletu 01.05.2023 (<https://doi.org/10.20315/IG.2023.0019>)

Gozdovi pokrivajo 31 % zemeljskega površja, kar predstavlja 4 milijarde hektarjev. Od tega je 93 % naravnih gozdov in 7 % plantažnih (Global Forest Goals Report, 2021). Evropa je leta 2020 imela 160 milijonov hektarjev (ha) gozdov oziroma 39 % površine kontinenta. V Sloveniji gozdovi pokrivajo 58,5 % državne površine (Eurostat, 2021), od tega prevladujejo gozdovi v zasebni lasti (ZGS, 2023). Tako je Slovenija četrta evropska članica po velikosti gozdov glede na površino. Tako velikost zemljišč in vrsta lastništva vplivajo na gospodarjenje z gozdovi, upravljanje in na socialno-ekonomsko povezanost. Za spodbujanje trajnostnega gospodarjenja z gozdovi je bilo razvitih več orodij, vključno s certificiranjem gozdov. Po vsem svetu so prisotne številne sheme za certificiranje gozdov, med drugim Forest Stewardship Council (FSC) in Programme for the Endorsement of Forest Certification (PEFC), ki sta tudi prisotna v Sloveniji. Tako je na svetovnem nivoju FSC certificiranih 192.601.265 ha

gozdov z 49 nosilci certifikatov in 18 držav (Facts and Figures FSC, 2023). V Sloveniji je površina gozdov z FSC certifikatom 260.747 ha (Facts and Figures FSC, 2023). PEFC certifikat prekriva 292.215.357 ha gozda v svetu (Facts and Figures PEFC, 2023). V regijsko certificiranje PEFC je v Sloveniji vključenih 1283 lastnikov, ki gospodarijo z 294.182 ha gozda, kar pomeni skoraj $\frac{1}{4}$ slovenskih gozdov (Izvajanje regijske certifikacije gozdov po sistemu PEFC v letu 2022, 2023).

Začetek certificiranja gozdov

Zaradi izginjanja gozdov na svetovni ravni v obdobju med 1980 in 1990 (12,2 milijonov ha gozdov), (Pokorny in sod., FAO) se je nevladna okoljska organizacija (WWF- World Wildlife Fund) odločila za razvoj ideje o certificiranju trajnostnega gospodarjenja z gozdovi. Problemi netrajnostne rabe tropskih gozdov so doprinesli posledice porušenega in spremenjenega globalno tržnega razmerja ter delitev vrednosti produkcijske verige (Piškur, 2011). Taka prva nevladna organizacija je bila FSC, ki so jo ustanovili predstavniki gozdarstva in trgovine. Združenja lesne industrije in lastniki gozdov so tako uspešno pospeševali razvoj programa za potrjevanje certifikacijskih shem PEFC. Razvoj standardov in smernic, ki določajo merila trajnosti gospodarjenja z gozdovi, je bistvo dela certificiranja gozdov (Perera in Vlosky, 2006). Od začetka je uporaba certifikata o gozdovih naraščala in se zdaj razdeljuje v 89 (FSC) in 41 (PEFC) držav (PEFC in FSC Facts and Figures, 2023). PEFC tako zajema 288.154,245 milijonov ha certificiranega gozda (od decembra 2022) (Facts and figures PEFC, 2023), FSC zajema približno 195.155,131 milijonov ha, od tega 54.248,0 ha CoC certifikata (FSC, 2023).

Certificiranje gozdov v svetu

Na svetu obstajajo različni programi in tipi certificiranja gozdov. Programi kot so International Organization for Standardization (ISO), American Tree Farm System (ATFS), FSC, PEFC; Sustainable Forestry Initiative (SFI), Qualifor (SGS-Forestry), Woodmark (Soil Association) in CSA (Canadian Standards Association). Obstajajo štiri vrste certificiranja gozdov: a) gospodarjenje z gozdovi, b) nadzorna veriga, c) skupinsko certificiranje in d) standard izvora vlaken (Chizmar in sod., 2020). V Sloveniji je možno pridobiti certifikat PEFC ter certifikat FSC (SiDG, 2023).

Mednarodna organizacija za standardizacijo (ISO) je mednarodna neprofitna organizacija, ki določa globalne standarde za različne izdelke. Osredotoča se na izboljšano okoljsko načrtovanje (Perera in Vlosky, 2006), (ISO, 2023).

Iniciativa za trajnostno gospodarjenje (SFI) - ustanovilo jo je Ameriško društvo leta 1994 z namenom spodbujanja trajnostnih gozdarskih praks v ZDA (SFI, 2023).

Kanadska asociacija za standarde (CSA) - ustanovilo jo je kanadsko združenje 1996, ki temelji na celovitem naboru mednarodno priznanih meril za trajnostno gozdarstvo (CSA, 2023).

Sistem ameriških drevesnih farm (ATFS) je eden najstarejših programov za spodbujanje trajnostnih gozdarskih praks. Sistem je bolj usmerjen v majhne zasebne lastnike zemljišč (ATFS, 2005).

Združenje tal (Soil Association) je bilo ustanovljeno leta 1946, danes imajo vpliv na področju hrane, kmetovanja in politike rabe zemljišč (Soil Association, 2023).

FSC je dvostopenjski postopek, ki vključuje revizijo uspešnosti gozdarstva in revizijo skrbniške verige. FSC sam ne certificira gozdov, temveč akreditira usposobljene neodvisne organizacije, znane kot certifikacijski organi, ki izvajajo preglede in certificiranje na terenu. Certifikacijski standardi FSC temeljijo na desetih glavnih načelih. Les iz virov, ki izpolnjujejo standarde FSC, lahko nosi logotip FSC, ki označuje, da izdelek prihaja iz dobro upravljanih gozdov (FSC, 2003).

Organizacija PEFC je bila ustanovljena 30. junija 1999 v Parizu z namenom spodbujanja trajnostnega gospodarjenja z gozdovi s pomočjo neodvisnega certificiranja s strani tretjih oseb. PEFC je krovna organizacija, ki spoštuje uporabo regionalnih političnih procesov za spodbujanje trajnostnega gospodarjenja z gozdovi kot podlago za standarde certificiranja (ITTO, 2002). Trenutno je Svet PEFC potrdil 21 nacionalnih certifikacijskih shem. Od svoje ustanovitve je PEFC postal priljubljen v Evropi, in do zdaj je bilo v okviru programa PEFC certificiranih več kot 126 milijonov hektarjev gozdov (PEFC, 2005).

Certificiranje gozdov v Sloveniji

Slovenski državni gozdovi so vključeni tako v sistem FSC kot PEFC certificiranja. Državnim gozdovom je bil FSC certifikat (SA- FM/COC-001663, FSC-C001799) podeljen 26. marca 2007, PEFC certifikat (PEFC/27-21-01-1117) pa 29.11.2017. V letu 2020 pa je družba SiDG d. o. o. prav tako uspešno pridobila PEFC COC certifikat (SA-PEFC/COC-007826) (SiDG, 2023).

V Sloveniji ima certifikat PEFC za sledljivost izvora lesa že 99 podjetij, ki se ukvarjajo s prodajo ali predelavo lesa. V regijsko certificiranje PEFC je vključenih 1283 lastnikov, ki gospodarijo z 294.182 ha gozda, kar pomeni skoraj $\frac{1}{4}$ slovenskih gozdov (Izvajanje regijske certifikacije gozdov po sistemu PEFC v letu 2022).

SiDG je zadolžen za FSC certificirane gozdove v lasti države ter za skupinsko gospodarjenje z gozdovi za lastnike zasebnih gozdov. V sklopu FSC SiDG skupinskih shem je certificiranih 25.000 ha zasebnih gozdov in 72 lesno predelovalnih podjetij (SiDG, 2023).

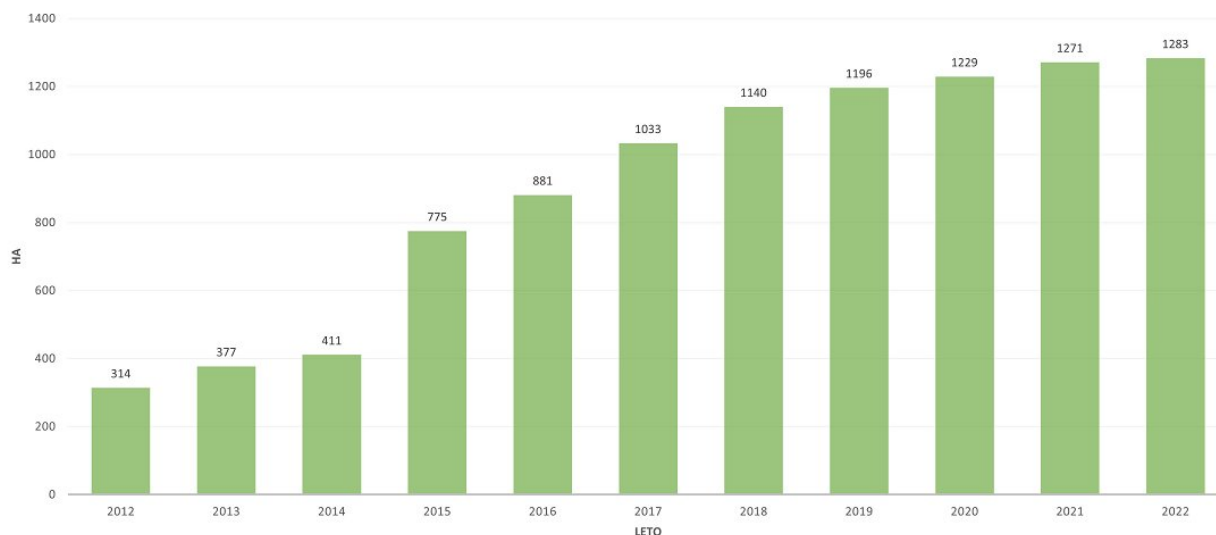
PEFC v Sloveniji

V Sloveniji ima certifikat PEFC za sledljivost izvora lesa že 99 podjetij, ki se ukvarjajo s prodajo ali predelavo lesa. V regijsko certificiranje PEFC je vključenih 1283 lastnikov, ki gospodarijo z 294.182 ha gozda, kar pomeni skoraj $\frac{1}{4}$ slovenskih gozdov (Izvajanje regijske certifikacije gozdov po sistemu PEFC v letu 2022).

Prvič je Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije (KGZS) kot regijski predstavnik za certifikacijo gozdov PEFC v Sloveniji dobila certifikat PEFC za trajnostno gospodarjenje z gozdovi v letu 2013, v letu 2018 pa ji je certifikacijski organ Bureau Veritas izdal nov certifikat z veljavnostjo do leta 2023. V letu 2022 je bilo skupno pregledanih 34 gozdnih posesti, od tega 28 prvič. Večina pregledanih lastnikov (59 %) sami opravijo večino del v svojih gozdovih. V letošnjem letu je bilo izdanih 29 potrdil novim vstopnikom v RCG in 75 lastnikom gozdov, ki jim je prejšnje potrdilo poteklo. S potrdilom lastniki dokazujejo, da je bil les z njihove gozdne posesti pridobljen na trajnosten način (Izvajanje regijske certifikacije gozdov po sistemu PEFC v letu 2022, 2023).

V Sloveniji tako najdemo certifikate PEFC za okrogli les pri različnih znanih podjetjih kot so Slovenski državni gozdovi d. o. o., Kmetijsko gozdarska zadruga Škofja Loka, Megales d. o. o. , Kaluža d. o. o. , Lesonit d. o. o., SGG Tolmin d. o. o. in druga znana podjetja ki se ukvarjajo z lesom in proizvodi iz lesa. Sledljivost izvora lesa ima v Sloveniji že 15.965 podjetij, ki se ukvarjajo s trgovino z lesom ali predelavo lesa na površini od 239 milijonov ha (PEFC Slovenija, 2023).

Število lastnikov gozdov vključenih v PEFC certifikacijsko shemo

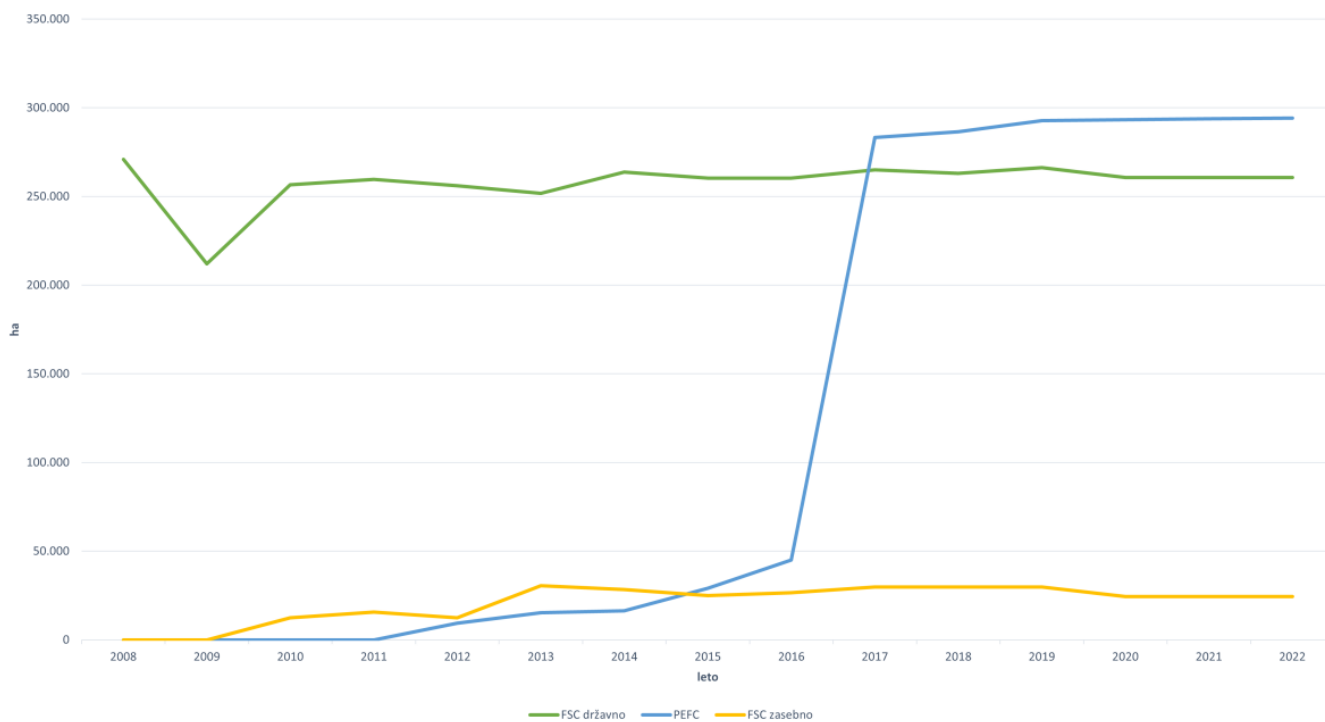

Slika 1:Število lastnikov gozdov, vključenih v certifikacijsko shemo PEFC v Sloveniji (vir: Poročila o opravljanju regijske certifikacije gozdov PEFC, KGZS)

FSC v Sloveniji

FSC je nevladna organizacija, ki je bila ustanovljena leta 1993 kot odziv na krčenje svetovnih gozdov; sprejemljiv vir gozdnih proizvodov so le proizvodi, ki izvirajo iz ustrezno (odgovorno) upravljanih gozdov (FSC, 2023).

Slovenija je ena izmed članic držav ki ima FSC. Po podatkih FSC, ima Slovenija 2 FM certifikata in 262 CoC., ter 260.747 ha gozda ki so certificirani po FSC (FSC, 2023). Državni gozdovi so FSC-certifikat pridobili leta 2007 od certifikacijskega organa Soil Association. Certifikat je pridobil Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS, ki je takrat upravljal z državnimi gozdovi. Poleg lastne certifikacije gozdov pa je SiDG d. o. o. tudi nosilec 4 skupinskih certifikatov FSC CoC. S spremembo sistema gospodarjenja z državnimi gozdovi je FSC-certifikat Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov prešel na družbo SiDG. V letu 2022 je bilo v skupinski FSC FM/CoC-shemi SiDG certificiranih sedem večjih zasebnih gozdnih veleposesti v skupni površini 24.347 hektarjev. Certifikate vodijo preko podjetij: Metropolitana d.o.o., Ugar d.o.o., LGG Zaletelj d.o.o., SGG Tolmin d.o.o., Beneficij d.o.o., Pod Trančo d.o.o. in Kočevski les d.o.o.

Slika 2: Površina gozdov z FSC- ali PEFC-certifikatom v Sloveniji

Zaključek

Celotna površina državnih gozdov v upravljanju družbe SiDG d. o. o. je certificirana po shemi FSC in PEFC. Z nakupovanjem gozdov s strani Republike Slovenije se obseg certificiranih državnih gozdov povečuje. Delež zasebnih gozdov, certificiranih po shemi FSC, v zadnjih treh letih nekoliko upada. Površina certificiranih gozdov po shemi PEFC se počasi povečuje. V celoti je bil trend certificiranih gozdov do leta 2019 pozitiven, od takrat naprej pa nekoliko upada.

V Sloveniji ima certifikat PEFC za sledljivost izvora lesa že 99 podjetij, ki se ukvarjajo s prodajo ali predelavo lesa. V regijsko certificiranje PEFC je vključenih 1283 lastnikov, ki gospodarijo z 294.182 ha gozda, kar pomeni skoraj $\frac{1}{4}$ slovenskih gozdov (Izvajanje regijske certifikacije gozdov po sistemu PEFC v letu 2022). Po podatkih FSC, ima Slovenija 2 FM certifikata in 262 CoC., ter 260.747 ha gozda ki so certificirani po FSC (FSC, 2023).

Celoten kazalnik »Certificiranje gozdov« je dostopen na povezavi:

<https://wcm.gozdis.si/sl/podatki/kazalniki/podatki/2021090721405211/certificiranje-gozdov/>

Literatura

ATFS, 2023. ATFS
 Certification. <https://www.treefarmssystem.org/certification-american-tree-farm-system>
 Bureau Veritas Slovenija (2021) <https://www.bureauveritas.si> (4. 4. 2023)
 Eurostat, Forests, forestry and logging, 2023. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Forests,_forestry_and_logging

(19.04.2023)

FSC, 2022. Updates to FSC Controlled Wood Farmework. <https://fsc.org/en/newscentre/fsc-requirements-updated-to-enforce-decision-to-reject-fsc-material-from-russia-belarus> (01.04.2023)

FSC Facts and Figures. 2023. <https://connect.fsc.org/impact/facts-figures> (01.04.2023)

Izvajanje regijske certifikacije PEFC - poročila 2012-2022. <https://www.kgzs.si/gozdarstvo-in-lovstvo/pefc/pefc-podstran-regijska-certifikacija-gozdov> (03.04.2023)

Izvajanje regijske certifikacije PEFC - poročila 2012-2022. REGIJSKA CERTIFIKACIJA GOZDOV PEFC https://www.kgzs.si/uploads/dokumenti/druga_gradiva/pefc/izvajanje_regijske_certifikacije_gozdov_pefc_v_letu_2022.pdf (03.04.2023)

ISO, 2023. ISO Certification. <https://www.theknowledgeacademy.com/si/offers/iso-standard-certification-training-courses/>

KGZS, 2023. Zakaj se je začelo s certifikacijo gozdov? <https://www.kgzs.si/gozdarstvo-in-lovstvo/pefc>
Perera P. in Vlosky R.P., 2006. A History of Forest Certification. https://www.researchgate.net/publication/228396698_A_history_of_forest_certification

Piškur M. 2011. Razvoj certificiranja gozdov in tržni vidiki certificiranih lesnih proizvodov. Gozdarski vestnik 69(4): 233-238.

Pokorny B., Rose S., Kollert W. in Cedergren J. Forest Certification, Basic knowledge. FAO. <https://www.fao.org/sustainable-forest-management/toolbox/modules/forest-certification/further-learning/en/?type=111> (01.04.2023)

PEFC, Global Statistic. 2022. <https://cdn.pefc.org/pefc.org/media/2023-02/f88a4cd8-170e-4d5b-8b5a-97954abc572c/6f80a69d-20fe-5aa3-965f-33fac6a92d8d.pdf> (01.04.2023)

PEFC, Facts and Figures. 2023. <https://pefc.org/discover-pefc/facts-and-figures> (01.04.2023)

PEFC, 2023. Skupaj skrbimo za naše gozdove. <https://www.pefc.si/> (01.04.2023)

SIDG, 2023. Certificiranje. <https://www.sidg.si/index.php/javna-narocila-objave/gozdarstvo/certificiranje> (01.04.2023)

Suspension of PEFC Russia extended. PEFC, 2022 <https://pefc.org/news/suspension-of-pefc-russia-extended> (01.04.2023)

SFI, 2023. Who we are? <https://forests.org/who-we-are/>

The Global Forest Goals report, 2021 <https://www.un.org/esa/forests/wp-content/uploads/2021/04/Global-Forest-Goals-Report-2021.pdf> (18.04.2023)

ZGS, Lastništvo gozdov, 2023 http://www.zgs.si/gozdovi_slovenije/o_gozdovih_slovenije/lastnistvo_gozdov/index.html (18.04.2023)

CSA, 2023. About Us. <https://www.csagroup.org/about-csa-group/>

Baša M. in Bele P., 2019. PEFC- Program za potrjevanje certifikacije gozdov <https://wcm.gozdis.si/sl/infogozd/strokovni-prispevki/clanki/2021061009124706/>

Baša M. in Bele P., 2019. FSC- Forest Stewardship Council <https://wcm.gozdis.si/sl/infogozd/strokovni-prispevki/clanki/2021061009153963/>

Les za kurjavo bo v EU še vedno veljal za obnovljiv vir energije

dr. Nike Krajnc, Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko

Objavljeno na spletu 08.05.2023 (<https://doi.org/10.20315/IG.2023.0020>)

Po poročanju spletnega portala Global wood market info (GWMI) so bila pogajanja o direktivi EU o obnovljivih virih energije (Direktiva (EU) 2018/2001 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov) uspešna. Stroka pozdravlja visoko raven ambicij na področju obnovljivih virov energije in dejstvo, da je negotovosti glede pravil za energijo proizvedeno iz lesne biomase konec. V tristranskih pogajanjih med komisijo, parlamentom in Svetom EU o direktivi o obnovljivih virih energije (RED III) je bilo odločeno, da se les za kurjavo še naprej uvršča med obnovljive vire energije. Pogajanja so se končala 30. marca 2023. Parlament EU in Svet EU za okolje morata zdaj potrditi kompromisni dogovor. Dogovor potrjuje pomembno vlogo trajnostnega gospodarjenja z gozdovi pri zagotavljanju surovin, ki nadomeščajo netrajnostne materiale in energijo iz fosilnih virov, ter nudijo številne druge koristi za družbo.

Posebna zaščiteni območja

Raba lesa v energetske namene se še vedno šteje za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov. Države članice lahko raba lesa v energetske namene vključijo v svojo mešanico obnovljivih virov energije. Izjema je raba kakovostnejšega okroglega lesa oziroma hlodovine, ki je namenjena nadaljnji predelavi, zato sistemi, ki uporabljajo hlodovino, ne bodo več upravičeni do neposrednih finančnih podpor.

Les iz "starih gozdov" mora pri sečnji izpolnjevati posebne zahteve. Države članice določijo, kaj se šteje za "star gozd". V ta namen je EU komisija objavila smernice za opredelitev, kartiranje, spremljanje in strogo zaščito EU primarnih in starih gozdov (Commission Guidelines for Defining, Mapping, Monitoring and Strictly Protecting EU primary and Old-Growth Forest (SWD(2023) 62 final, Bruselj, 20. 3. 2023). V skladu s kompromisom je treba pred pretirano sečnjo zaščititi primarne gozdove, gozdove z zelo visoko vrstno pestrostjo, mokrišča in barja. Obrati za proizvodnjo biogoriv, tekočih biogoriv in lesnih goriv morajo izdati posebno izjavo, da lesna biomasa ne izvira z omenjenih območij.

Poleg tega dogovor določa, da je treba lesno biomaso uporabljati v skladu z njeno najvišjo ekonomsko in ekološko dodano vrednostjo (tako imenovana kaskadna uporaba). Po doseženem dogovoru ne bo sekundarne zakonodaje, ki bi predpisovala kaskadno uporabo lesne biomase. Zahteve za tržno načelo kaskadne rabe vključujejo prožne rešitve, ki temeljijo na posebnih razmerah v posameznih državah članicah.

Delež obnovljivih virov energije se bo do leta 2030 podvojil

Kompromis določa zavezujoč najmanj 42,5-odstotni delež obnovljivih virov energije v evropski mešanici energetskega virov do leta 2030. Po navedbah Evropske komisije to pomeni podvojitve sedanjega deleža. Prizadevati si je treba celo za 45 % delež, trenutni cilj za leto 2030 je še vedno le 32 %.

Komisar EU za podnebje Frans Timmermans šteje doma proizvedeno energijo iz obnovljivih virov med najcenejše vire energije na trgu. "Več obnovljivih virov energije pomeni tudi cenejše in čistejše vire energije za naše državljane in podjetja."

Združenje lastnikov gozdov in lesna industrija komentirata odločitev EU. "Les je hrbtenica energetskega prehoda v EU. Dejstvo, da se bo les lahko še naprej uporabljal tudi v energetske namene in da se bo energija proizvedena iz lesa lahko še naprej uvrščala med obnovljive vire energije, je izredno pomembno za doseganje ciljev glede obnovljivih virov energije," pravi Hans-Christian Kirchmeier, predsednik avstrijskega združenja IG Holzkraft.

Odločitev pozdravlja tudi Nemško združenje društev lastnikov gozdov – AGDW. "Za dva milijona zasebnih lastnikov gozdov je priznanje energije proizvedene iz lesa kot obnovljive energije osrednji element trajnostnega gozdarstva," pravi predsednik AGDW, profesor Andreas Bitter. "Zdaj je pomembno, da tudi zvezna vlada ustrezno izvaja resolucije EU glede na potrebe trajnostnega gozdarstva." Kajti opredelitev lesa, ki se ne sme spodbujati v energetske namene, je v pristojnosti držav članic in mora vključevati regionalne pogoje oziroma razmere.

Evropsko združenje lastnikov gozdov (CEPF) je v svoji izjavi zapisalo: "CEPF pozdravlja dejstvo, da EU institucije niso omejile prispevka lesne biomase k ciljem držav članic in EU na področju obnovljivih virov energije. S tem bi prezrli ključno dejstvo, da je energija proizvedena iz lesne biomase pomemben stranski proizvod sečnje in nege gozda ter da zagotavlja pomemben dohodek lastnikom gozdov in podpira stalno, aktivno in trajnostno gospodarjenje z gozdovi," (Maria Pohjala, svetovalka CEPF za gozdarsko politiko).

Direktiva o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov je zavezala Slovenijo k doseganju 25-odstotnega deleža energije iz obnovljivih virov v bruto končni rabi energije za leto 2021. Po podatkih Statističnega urada RS je doseženi delež znašal 24,64 %. Da bi zastavljeni cilj dosegla, je morala država manjkajoči delež zagotoviti z mehanizmom statističnega prenosa te vrste energije iz druge države članice EU. Z upoštevanjem statističnega prenosa obnovljive energije je tako delež energije iz obnovljivih virov v bruto končni porabi energije v Sloveniji v letu 2021 znašal 25 %. V sektorju ogrevanja in hlajenja je ta delež znašal 35,22 %, v sektorju električne energije 34,98 %, v sektorju transporta pa 10,64 % (Vir: SURS)

V Sloveniji je les v energetske namene pomemben predvsem pri zagotavljanju toplote v gospodinjstvih, saj se kar 72 % lesa uporabnega v energetske namene porabi v gospodinjstvih (SURS 2022).

Viri:

- Spletni portal Global wood market info (GWMI) www.globalwoodmarketsinfo.com
- Statistični urad RS, SiStat, Energetski kazalniki www.stat.si
- CEPF, European Forest Owners on REDIII: Worst provisions avoided, but implementation can be challenging, www.cepf-eu.org

Strokovna izhodišča ter smernice za gospodarjenje z gozdovi na hudourniških območjih

dr. Urša Vilhar, Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno ekologijo

dr. Jaša Saražin, Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko

Objavljeno na spletu 17.05.2023 (<https://doi.org/10.20315/IG.2023.0021>)

Naslovna slika: ogled sistema ustalitvenih pregrad in kranjske stene na hudourniku Blatnica pri kmetiji Klemenčevo (Foto: Urša Vilhar)

Gozdarski inštitut Slovenije izvaja triletni ciljno raziskovalni projekt (CRP V4-2212) »Strokovna izhodišča ter smernice za gospodarjenje z gozdovi na hudourniških območjih« v obdobju 2022 do 2025. Projekt v okviru Ciljnega raziskovalnega programa »Naša hrana, podeželje in naravni viri« financirata Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (50 %) ter Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (50 %).

Gozdovi v hudourniških območjih so zaradi vse pogostejših in obsežnejših ekstremnih vremenskih dogodkov zelo podvrženi erozijskim procesom, kar lahko trajno zmanjša proizvodno sposobnost rastišč ter hidrološko, varovalno in zaščitno funkcijo gozdov. Zato je pri gospodarjenju z gozdovi v hudourniških območjih potrebno posebno pozornost nameniti ukrepom za zmanjšanje erozijske ogroženosti tal.

Slika 1: Projekt naslavlja širšo problematiko hudourniških območij (foto: Jaša Saražin)

V Sloveniji razpolagamo z dolgo tradicijo hudourničarstva ter se lahko pohvalimo s številnimi primeri dobrih praks omejevanja hudourniške in širše erozijske nevarnosti v gozdovih. Žal pa ne razpolagamo z enotnimi smernicami ter učinkovitimi finančnimi vzvodi, da bi te dobre prakse gozdarskega hudourničarstva širili in s tem prispevali k zmanjševanju erozijske ogroženosti gozdov. Zato bo projekt naslavljal širšo problematiko gospodarjenja z gozdovi v hudourniških območjih. Glavni predvideni

rezultati projekta so tako:

- pregled in dopolnitev strokovne terminologije, povezane s hudourniški območji v gozdu,
- metodologija in merila določanja hudourniških območij v gozdovih v Sloveniji ter njihova klasifikacija glede na podvrženost k eroziji,
- metodologija za pripravo kart hudourniških območij v gozdovih v Sloveniji,
- smernice in ukrepi za gospodarjenje z gozdovi v hudourniških območjih ter predlogi za njihovo (so)financiranje,
- pregled primernih ukrepov in tehničnih rešitev, ki zagotavljajo varstvo pred erozijo v gozdu,
- smernice za spremembo Zakona o gozdovih za ukrepanje v hudourniških območjih,
- prenos znanja deležnikom in predstavitev našega dela in ugotovitev v sklopu delavnic za strokovno in širšo javnost.

V sklopu projekta strokovno sodelujemo s podjetjem Hidrotehnik d.o.o.

Slika 2: ogled sonaravno izvedenih pragov v hudourniku Bistričica (foto: Aleksander Marinšek)

Rezultati projekta bodo ažurno objavljeni na spletni strani projekta:

<https://www.gozdis.si/projekti/strokovna-izhodisca-ter-smernice-za-gospodarjenje-z-gozdovi-na-hudourniskih-obmocjih-crp-v4-2212/>

Slika 3: Oglad kranjske stene v hudourniku Bističica (foto: Jaša Saražin)

Na poti do elektronskega poslovanja kmetijskih gospodarstev (eGOZD)

Amina Gačo, Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko
Matevž Triplat, Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko

Objavljeno na spletu 26.05.2023 (<https://doi.org/10.20315/IG.2023.0022>)

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja: Evropa investira v podeželje

V sklopu Evropskega partnerstva za inovacije na področju kmetijske produktivnosti in trajnosti (EIP-AGRI) je v Sloveniji trenutno v teku več projektov s tematskega področja »Razvoj in širitev digitalizacije na kmetijskem gospodarstvu in organizaciji pridelave«, katerih glavni cilj je povečanje stopnje digitalizacije v kmetijstvu in gozdarstvu na način, da posamezni kmet ali lastnik gozda razvija in spodbuja uporabo digitalnih orodij. Med EIP projekti je bil v izvajanju tudi projekt »Elektronsko poslovanje kmetijskih gospodarstev z izrazito gozdarsko dejavnostjo«, katerega vodilni partner je Gozdarski inštitut Slovenije. Projekt je prejel odobrena sredstva financiranja v višini 347.222,86 EUR in se v celoti financira iz razpisa M16.2. Začel se je s 1. 8. 2020 in bo potekal 36 mesecev (oz. do 31. 7. 2023). Projekti EIP se nanašajo na iskanje rešitev dejanskega problema, ki jih zaznavajo kmetijska gospodarstva pri svojih vsakodnevni opravih. Vloga svetovalnih, raziskovalnih in razvojnih organizacij je, da identificiran problem ustrezno strokovno utemeljijo z vsemi potrebnimi informacijami. Inovacija projekta eGozd stremi k uvajanju elektronskega poslovanja na kmetijskih gospodarstvih. Zavod za gozdove Slovenije razpolaga z gozdnogospodarskimi načrti za širša območja, pomanjkljivost trenutne oblike načrtovanja pa je pomanjkanje specifičnih načrtov za posesti na kmetijskem gospodarstvu in pri lastnikih gozdov. Vzpostavitev digitalnih gozdnogospodarskih načrtov za zasebno gozdno posest predstavlja možnost informiranja lastnikov gozdov o stanju gozdnih fondov, dovoljenem poseku, potrebnih delih v njihovih gozdovih ter predstavlja osnovo dolgoročnih odnosov na relaciji kmetijsko gospodarstvo - izvajalec storitve - odkupovalec lesa.

Na zaključnem dogodku, ki je potekal 19. maja 2023 so rezultate projekta predstavili raziskovalci Oddelka za gozdno tehniko in ekonomiko na Gozdarskem inštitut Slovenije, medtem ko je dogodek povezoval predstavnik Razvojnega centra koroškega gospodarstva (RACE KOGO d.o.o.). Poleg navedenih so v projektu sodelovali še Zavod za gozdove Slovenije, Arctur d.o.o., Zveza lastnikov gozdov Slovenije ter predstavniki končnih uporabnikov inovacije (Jure Čas, Sara Berglez Zajec, Srečko Bricman, Leopold Pustinek, Marjana Vošner, Agrarna skupnost Čezsoča, Darko Prezelj in Janez Benedičič).

Dr. Nike Krajnc, direktorica Gozdarskega Inštituta Slovenije, je v uvodnem nagovoru dejala, da ima partnerstvo številne prednosti. Glavne poudarke projekta "Na poti do elektronskega poslovanja kmetijskih gospodarstev (eGozd)" je povzel vodja projekta Matevž Triplat: prenos kmetijskega znanja,

praks in izkušenj s področja, ter vzpostavitev odnosov z deležniki. Dr. Jaša Saražin je predstavil »ePosestni načrt in glavne rezultate projekta eGozd«. Namen zaključnega dogodka projekta eGOZD je bil tudi horizontalno povezovanje kmetijskih gospodarstev iz različnih regij in različnih operativnih skupin. Organizator dogodka je tako na zaključni delavnici projekta eGOZD gostil tudi predstavnike drugih EIP projektov:

- Ana Rep (DIGIGOZD) je predstavila projekt »Digitalizacija kmetijskih gospodarstev za načrtovanje gospodarjenja z gozdovi«.
- Blaž Fricelj (Deblo++) je predstavil »Gozdnogojitvene vroče točke kot pripomoček za bolj usmerjeno gospodarjenje z gozdom«.
- Tamara Urbančič (SGLZS) je predstavila »Pilotirajmo spravilo lesa z izboljšano mobilno gozdarsko žičnico in inoviramo nov način izdelave lesnih objektov iz manj vrednega lesa«.
- Aleš Marlot in Jernej Borlinič (DI-Gozd) sta predstavila »Aplikacije za upravljanje z gozdno posestjo«.

Za zaključek je predsednik Zveze lastnikov gozdov Slovenije g. Marjan Hren predstavil poglede lastnikov gozdov na vlogo lastnika gozda pri gozdnogospodarskem načrtovanju. S svojim mnenjem je izrazil podporo predstavljenim aplikacijam in rešitvam ter poudaril, da bo potrebno okrepiti podporo in usposabljanja aktualne generacije lastnikov gozdov. Srečanje se je zaključilo z izmenjavo praktičnih izkušenj. Udeleženci so se zahvalili za pomoč in sodelovanje.

Z dogodkom partnerstvo zaključuje projektne obveznosti na področju razširjanja rezultatov projekta. Med samim trajanjem projekta je epidemija COVID- 19 poskrbela, da so nekatere aktivnosti zaradi varovanja zdravja potekale zgolj spletno, a kljub temu smo izvedli številne delavnice in predstavitve projekta. Odras tega je tudi mednarodna prepoznavnost, saj smo z rezultati operativne skupine v začetku leta na Gozdarskem inštitut Slovenije pričeli z novim evropskim projektom s katerim ciljamo, da bi z inovacijo prepričali podobne operativne skupine iz Evrope, ki bi jo bile pripravljene z določenimi nacionalnimi prilagoditvami implementirati v svoje operativne skupine oz. v svojih državah. Zaenkrat je nekaj osnovnih informacij o projektu na tej povezavi:

<https://cordis.europa.eu/project/id/101086216>

Na tem mestu se še v imenu partnerstva projekta in organizatorja dogodka še enkrat zahvaljujemo vsem udeležencem za udeležbo in podporo našim rezultatom.

Povezava do informacij o projektu eGOZD – Elektronsko poslovanje kmetijskih gospodarstev z izrazito gozdarsko dejavnostjo: www.mojgozdar.si/o-nas/2021021909094425/

Zaradi podlubnikov v 2022 proizvodnja gozdnih lesnih sortimentov nad 4 mio m³

Špela Ščap, Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko

Objavljeno na spletu 29.05.2023 (<https://doi.org/10.20315/IG.2023.0023>)

Na Gozdarskem inštitutu Slovenije (GIS) smo v sodelovanju z Ministrstvom za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP) v maju pripravili izračune strukture proizvodnje gozdnih lesnih sortimentov (GLS) v Sloveniji za leto 2022. Podatki so začasni, končni bodo na voljo v zgodnjem jesenskem času.

V letu 2022 je obseg proizvodnje GLS znašal 4.269 tisoč m³, kar je 12 % več v primerjavi z letom 2021. Eden izmed glavnih razlogov za povečanje proizvodnje GLS v lanskem letu v primerjavi z letom 2021 je večji obseg sanitarnega poseka predvsem zaradi gradacije podlubnikov (+ 116 % poseka dreves zaradi žuželk v 2022 v primerjavi z 2021). Proizvodnja GLS listavcev je v letu 2022 znašala 2.011 tisoč m³ in se je povečala za 5 % v primerjavi z letom 2021. Proizvodnja GLS iglavcev pa se je po nekaj letnem trendu upadanja zopet povečala in sicer na 2.258 tisoč m³ (+18 % v primerjavi z letom 2021). V strukturi proizvodnje GLS iglavcev z 78 % prevladuje skupina hlodi za žago in furnir, pri GLS listavcev pa z 51 % prevladuje skupina les za kurjavo.

Preglednica: Gozdni lesni sortimenti pridobljeni v Sloveniji za obdobje 2020–2022 (količine so prikazane v 1.000 m³)

	2020			2021			2022*		
	Iglavci	Listavci	Skupaj	Iglavci	Listavci	Skupaj	Iglavci	Listavci	Skupaj
Hlodovina	1.624	348	1.971	1.510	467	1.977	1.766	499	2.265
Les za celulozo in plošče	346	479	825	262	410	673	274	449	723
Drug okrogel industrijski les	15	37	52	18	32	50	4	44	48
Les za kurjavo	135	1.013	1.148	118	997	1.115	214	1.019	1.232
Skupaj	2.119	1.877	3.996	1.908	1.907	3.815	2.258	2.011	4.269

*podatki za leto 2022 so začasni

Opomba: Zgornje količine zajemajo gozdne lesne sortimente iz gozdov.

Viri: MKGP, ZGS, GIS, SURS, SiDG; preračuni GIS

Proizvodnja gozdnih lesnih sortimentov v letu 2022 v državnih gozdovih

Proizvodnja GLS v državnih gozdovih (v upravljanju družbe SiDG d. o. o. in Ministrstva za obrambo RS) se je v letu 2022 povečala za 6 % v primerjavi z letom 2021 in je znašala 1.145 tisoč m³. Ta obseg proizvodnje je podoben obsegu proizvodnje GLS v državnih gozdovih v letih 2017 in 2020. 51 % proizvodnje GLS predstavljajo listavci. V strukturi proizvodnje GLS iglavcev pridobljenih iz državnih gozdov z 76 % prevladuje skupina hlodi za žago in furnir, pri listavcih pa s 66 % les za celulozo in plošče.

Analiza strukture proizvodnje GLS v slovenskih gozdovih se pripravlja v okviru nalog Javne gozdarske službe (JGS), ki jo financira Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP).